

Projekt hét a Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskolában

Az idei tanévben **új témákkal, tartalmakkal és formában kívánjuk tervezni, megvalósítani** a fejlesztési céljainkhoz a különböző tevékenységeket, az állandó feladatok mellett **változatossá tenni ezzel az iskolai életet** gyermekeink számára. Október harmadik hetében **lehetőségünk nyílt a Halloweeni témát feldolgozni.**

A hét feladatait **foglalkozásonként ötlet szintjén** terveztük, kellő szabadságot biztosítva az osztályfőnököknek, hogy **a tanulók egyéni képességeinek, adottságainak figyelembe véve** és **a csoportok az órarendje szerinti** tudják napokra beosztani a tennivalókat. **Közös projekt is** szerepelt benne a négy csoport tanulói számára, amelyek előzetes feladatait osztályonként (pl: álarcok, díszletek készítése...), **az utolsó nap pedig együtt oldottunk meg** (pl: fényképezés, mozgásos program...).

A **Reggeli kör** keretében a halloweeni dalok, versek, mondókák hallgatásával ismerkedtünk **elsősorban a népi hagyományok nyomán a „tökös témával”,** valamint a rossz szellemek elűzésére a halloweeni tartalom előkészítésével, az **egymás közti interakció fejlesztésének elősegítésére.**

A **Szűkebb-tágabb környezet** foglalkozásokon **megismerhetővé tettük a gyermekek számára a természeti és társadalmi környezet jelenségeit, eseményeit, tárgyait az adott témában** konkrét élményeken keresztül:

- a sütőtök megvizsgálása valamennyi érzékszerv segítségével,
- halloweeni jelképek, kellékek nézegetése, megfigyelése,
- halloweenről szóló filmek nézése, jelképek felismerése,
- mókás fényképek készítése a gyerekekről az elkészített díszletek között, az álarcok felöltésével.

A megszerzett tapasztalatok , feldolgozása, újra élése, elmélyítése során az érzékelés – észlelés és az értelem fejlesztése, a valóság kognitív birtokba vétele mellett, **a saját életükben való aktív részvétel igényének kialakítása volt a legfontosabb.**

A **Zene- mese-báb és Zeneterápia** foglalkozásokon **a motivációs és emocionális fejlődés lehetőségét is biztosítottuk az alábbi formákban:**

- halloweeni dalok, versek, mondókák éneklése, ritmusának kísérése a gyermekek adottságai, képességei szerint
- szelleműző hangok, hangszerek: kopogás, dobogás, hangadás, dobolás, sípolás... megszólaltatása
- a mesehallgatás, bábozás a témában

A **kézműves a foglalkozásokon a** gyermekek képességekhez igazított **„alkotó” tevékenységek folytak:**

- tökfaj és halloweeni álarcok készítése választott technikával
- közös konyhai díszek elkészítése
- pókforma kézlenyomatos módon
- tökabdák díszítése...

A munkák során **önbizalmuk, önkifejezésük saját magukhoz mérten fejlődött, pozitív élményekhez jutottak.**

Konyhatechnikán elemi tapasztalatokat szereztek a felhasznált sütési alapanyagok tulajdonságairól (szín, állag, íz), **tevékenykedtek egyes előkészületi műveletekben** (tök magtalanítása, szeletelése, alapanyagok összekeverése....) az alábbi ételek elkészítésénél:

- sült tök
- tökös-mákos rétes
- szellem muffinok

Mozgásnevelés foglalkozásokon és a közös vetélkedőn:

- testrészek ritmusos mozgatása a megismert dalokra, zenékre
- tánc a gyerekek képességei szerint
- „Tök jó” labdázás: célba dobás különböző technikákkal szellem figura, tökember eltalálása (egyéni képességeknek megfelelően), tökgurítás... színesítette a programot.

Mindezen mozgásformák folyamán **az** izomtónus szabályozása, a mozgásérzékelés, megfelelő test-és fejkontroll, a testséma, az egyensúlyrendszer és a koordináció javítása, a kis és nagymozgások fejlesztése mind **a mozgás örömeinek átélésére és az önálló cselekvés ösztönzésére történt.**

Az állatasszisztált terápia - bár nehezen volt illeszthető a témahétbe - , mégis a tematikusan díszített tornateremi új környezetben **az egyik legjobban sikerült foglalkozás.** A „Szotyí”nevű terápiás kutyánk **már jelenlétével motiválta a gyerekeket,** az aktivitásukat kívánó feladatok **sikerélménye növelte komfortérzetüket, pozitívan hatott a fizikai, érzelmi, szociális funkcióik javulására.**

A projekthét hét során **örömünkre szolgált,** hogy egyes foglalkozásainkra **vendég gyerekcsoportok is érkeztek és részt vettek** az értelmileg akadályozott tanulók általános iskolájából így **az “együttcselekvés”** azaz a gyermekek egyéni lehetőségeinek megfelelő **alkalmazkodást segítő viselkedésformák kialakítására is lehetőségünk nyílt a közös tevékenységek során.**

A hét eredményességéről **a mellékelt fotók, videók tanúskodnak.**

Mindezen sokrétű gyógypedagógiai munkához igyekeztünk **nyugodt, családias légkört biztosítani,** melynek alapja az együtt dolgozó, egymás munkájára építő **segítő és pedagógus kollégák teamje volt.**

Tari Lajos Tamásné
gyógypedagógus

Farsangolás a Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskolában

Az egységben dolgozó gyógypedagógusok és gyógypedagógiai asszisztensek közös szervezésében **vidám télbúcsúztató farsangi ünnepséget tartottunk** február első hetében. **A szülők és nevelők együtt tervezték meg és készítették el** a gyermekek ötletes, kézzel készített jelmezeit. Az 1. és 3. csoport felnőtt teamje a „bálhoz” a zenéről és a történetek megörökítéséről, a 2. és 4. csoport a tornaterem díszítéséről gondoskodott. A jelmezeseik felvonulását az óvodából és az értelmileg akadályozott tanulók iskolájából érkező **vendégek is megnézték**, a gyerekek a táncos mulatságban és a farsangi finomságok elfogyasztásában is részt vehettek. A jó hangulathoz hozzájárult, hogy **mi felnőttek is jelmezt öltöttünk** és a tanulóinkkal foglalkozó konduktív, tiflo pedagógusokkal együtt bekapcsolódtunk és segítettünk a kerekesebb gyermekek táncos mozgásában. **Köszönjük a szülőknek, gondozóknak a lelkes segítségét!**

Tari Lajos Tamásné, Csáky –Felsőné Palatinszki Andrea

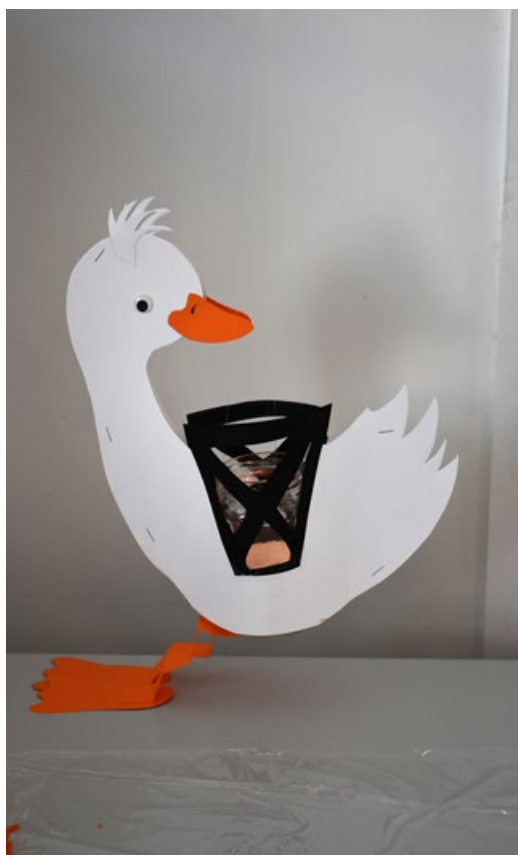

Márton nap a Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskolában

Márton napja jeles nap, amelyet mi is megünnepeltünk változatos programokkal, hagyományőrző tevékenységek megtapasztalásával.

Konyhatechnika tantárgy keretében készített, libazsíros kenyerekből libát illusztráltunk, melyet a kézműves foglalkozáson készített lámpás világított meg. Kóstolás közben liba dalokat énekeltünk libamondókákkal.

**Bajai Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Fejlesztő
Nevelés-oktatást Végző Iskola, Kollégium és Egységes Gyógypedagógiai
Módszertani Intézmény
6500 Baja, Barátság tér 18.**

Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző iskola

Rehabilitációs Pedagógiai Program

2022/2023. tanév

Tartalom

1.	<u>Törvényi háttér</u>	3
2.	<u>A súlyos és halmozott fogyatékoság meghatározása</u>	4
2.1.	<u>A súlyos és halmozott fogyatékoság jellemzői</u>	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3.	<u>A fejlesztő nevelés- oktatás alapidokumentumai</u>	6
3.1	<u>Egyéb dokumentumok</u>	7
4.	Személyi feltételek	
5.	<u>Célok, alapelvek, feladatok</u>	8
5.1.	<u>A fejlesztő iskolai oktatás-nevelés célja</u>	8
5.2.	<u>Habilitációs és rehabilitációs pedagógiai program alapelvei az irányelvek útmutatása alapján</u>	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
5.2.1.	<u>A súlyosan, halmozottan fogyatékos gyerekek tanulási és tevékenységi sajátosságuk, és az ebből fakadó feladatok</u>	10
6.	<u>A pedagógiai munka tervezésének lépései</u>	11
7.	<u>A tanítás és tanulás szervezésének keretei</u>	12
8.	<u>A nevelés-oktatás-fejlesztés pedagógiai szakaszai</u>	12
9.	<u>Óraszámok-foglalkozások:</u>	13
10.	<u>A fejlesztési területek</u>	14
10.1.	<u>A fejlesztési területekből adódó feladatok</u>	14
11.	<u>Mérés, értékelés</u>	20
12.	<u>A tanulók részvétele az intézmény életében</u>	22
13.	Az iskola kapcsolatrendszere	
14.	<u>Esélyegyenlőség</u>	23
15.	Habilitációt, rehabilitációt segítő fejlesztő eszközök	17

Törvényi háttér

Törvény, kormányrendeletek, és miniszteri rendeletek:

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 202/2012. (VII. 27.) Korm. rendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtról
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló az 5/2020. (I.31.) Korm. rendelet
- A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei

A súlyos-, és halmozottan fogyatékoság meghatározása

A súlyos és halmozott fogyatékoság az egész élet során fennálló állapot, amelyre jellemző, hogy a testi struktúrák károsodása következtében az alapvető humán funkciók – mint a kommunikáció, a mozgás, a megismerő funkciók, az érzékelés-észlelés és az önkiszolgálás – minimálisan két területén súlyos vagy legsúlyosabb mértékű funkciózavar tapasztalható. Ennek következtében az érintett személy pszichofizikai teljesítményei extrém mértékben eltérnek az átlagtól, így tevékenységeiben erősen akadályozottá válik, és társadalmi részvételében jelentősen korlátozott lehet. A súlyos és halmozott fogyatékoság háttérében rendszerint a korai életszakaszban bekövetkező, a központi idegrendszert érintő komplex károsodás áll. A különböző fogyatékoságok a legkülönbözőbb kombinációkban és súlyossági fokozatokban, esetleg eltérő időben jelenhetnek meg.

A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók (továbbiakban: súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók) esetében a leggyakrabban a súlyos kommunikációs zavar, a különböző súlyosságú mozgásszervi fogyatékoság (mozgáskorlátozottság) és a különböző súlyosságú értelmi fogyatékoság (intellektuális képességzavar) igen változatos kombinációit találjuk. Ezek mellett előfordulhat látási fogyatékoság (látássérülés), hallási fogyatékoság (hallássérülés), figyelemzavar, magatartás-szabályozási zavar, autizmus spektrumzavar, továbbá egyéb társuló rendellenességek (pl. epilepszia). A fenti funkciózavarok egyedi kombinációinak köszönhetően egyénileg nagyon változó igényű személyiségekkel találkozunk. Ebből következően a tanulócsoporthoz összetétele rendkívül heterogén lehet.

A fenti fejlődésbeli eltérések és tevékenységbeli akadályozottságok a pedagógiai megsegítés, nevelés, oktatás, fejlesztés szempontjából sajátos nevelési igényként jelentkeznek. E tanulók speciális segítséget igényelnek szükségleteik kielégítése, egészségük megtartása, az emberi, a dologi és a természeti világhoz való viszonyuk kialakítása és a társadalom életében való aktív részvétel érdekében. Egész életükben a környezet fokozott mértékű és folyamatos, komplex segítségére, támogatására utaltak; személyiségük kibontakoztatása és életminőségük javítása érdekében komplex fejlesztő nevelésre-oktatásra van szükségük.

A fejlesztő nevelés-oktatás kialakításakor minden tanuló esetében figyelembe kell venni a *Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei* egyes fogyatékoságokra vonatkozó releváns fejezeteit is.

2. A súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók tanulási sajátosságai

2.1. Kötődés a tárgyakhoz és a jelenhez

A tanuló figyelmét és érdeklődését elsősorban azok a tárgyak és jelenségek kötik le, amelyek térben és időben közel vannak hozzá, tartalmilag pedig „testközeliek”, azaz leginkább közvetlenül az ő személyére vonatkoznak. Elsődleges feladat a világ tárgyainak, jelenségeinek és személyeinek „elérhető” közelségbe helyezése, a különböző tevékenységeknek a fogyatékos tanuló számára értelmessé, jelentőségteljessé tétele a tevékenység végrehajtásához elengedhetetlen motivációs szint megteremtése érdekében.

2.2. Cselekvéses tanulás és komplex (totális) kommunikációs beágyazottság

Minden élethelyzetben és minden tevékenység során biztosítani kell az aktív nagymozgásos vagy finommotoros részvétel lehetőségét, hogy megvalósulhasson a szemléletes-cselekvéses tanulás „megfigyelés-próba-szerencse-utánzás” útján. A tanulási szituációt és tartalmakat több oldalról megerősítő, szemléltető – nem verbális, metakommunikációs és verbális – jelzésekkel kell kiegészíteni. A tevékenységek rögzítése és emlékezetbe idézése hatékonyabb, gyorsabb, ha az adott helyzetet és tartalmat – a tanuló számára a tevékenységet érthetőbbé, megragadhatóbbá, felfoghatóbbá tevő – komplex kommunikációs stratégiákkal erősítik meg. Az egyénileg kialakított gesztus- vagy hangjelzésektől kezdve a különböző kép-, jel-, szimbólumrendszereken keresztül a verbális kommunikáció bármely formája használható.

2.3. Tevékenységtanulás kis lépésekben

Egy-egy tevékenység elsajátítása során a tanuló apró részleteken akadhat el, ami lehetetlenné teheti az egész tevékenység végrehajtását. A tevékenységeket kis lépésekre kell bontani, de nem célszerű az egyes mozzanatok izolált gyakoroltatása, mert a szituációhoz és a tárgyhoz való kötődés miatt azt a tanuló nem fogja tudni célzottan és tudatosan beépíteni a mindennapos tevékenységekbe. A mindenkori tevékenységláncolatot (például öltözködés, főzés, terítés, étkezés stb.) teljes egészében célszerű tanítani, s a folyamatban érdemes esetleg egy-egy részletet aktuálisan célzottan gyakoroltatni. A tevékenység akkor nem veszíti el értelmét, jelentését és összefüggéseit a tanuló számára, ha a teljes folyamatot látja és tapasztalja.

2.4. Tevékenységtanulás segítséggel – speciális irányítás és vezetés biztosítása a problémás tevékenységelem aktív végrehajtásához

A pedagógusnak csak és kizárólag annyi segítséget kell nyújtania, amennyi feltétlenül szükséges. Első a verbális segítségadás, szükség szerint nonverbális jelzésekkel – gesztusok stb. – kiegészítve. Ezt követi a bemutatás és az utánzásra ösztönzés. A komolyabb motoros vagy intellektuális képességzavarral küzdő tanulóknál a bemutatás utáni próbálkozás már kiegészül motoros segítségadással. A vezetett aktív tevékenységen belül a segítségnyújtás fokozatai a határozott mozgásvezetéstől az érintésen alapuló („emlékeztető” jellegű)

mozgáskontrollig terjedhetnek. A személyes segítségadás mellett – szükség esetén – döntő jelentősége van a rehabilitációs segéd- és segítő eszközöknek, melyek kiválasztása személyre szabottan, a cselekvési kompetenciát és a tevékenység jellegét szem előtt tartva történik. A segítségnyújtás mértékét fokozatosan kell csökkenteni. A cél, hogy a tanuló a cselekvésláncolatot képes legyen néhány verbális vagy egyéb kommunikációs jelzésre végrehajtani.

2.5. A tanulási szándék gyengesége esetén a megfelelő tanulási motiváció kialakítása és fenntartása

Kiemelt jelentősége van a megfelelő tanulási motiváció kialakításának, melynek legfontosabb feltétele a jó kapcsolat és a tanuló alapos ismerete (erősségei, gyengeségei, hiányosságai, meglévő képességei). Ez megalapozza a reális célok kitűzését, amivel elkerülhető a túl alacsony elvárások tanulást lassító, illetve a túl magas követelmények frusztráló hatása.

A tevékenységeket célirányosan, értelmes szituatív összefüggésekbe helyezve célszerű gyakoroltatni. A tanulási és cselekvési motiváció eredményes lehet, ha egy tevékenység sikeres elvégzését egy, a tanuló által kedvelt és várt tevékenység követi (például: aki ügyesen közreműködik a kézmosásban, máris mehet uzsonnázni). Ehhez társul a pedagógustól kapott pozitív megerősítés, melynek közvetlenül a tevékenységmozgás sikeres befejezése után kell következnie, mert a fejlődésnek ezen a szintjén a késleltetett jutalomnak nincs hatása a tevékenységre. Fontos, hogy összhang legyen a pedagógus verbális megnyilvánulásai és az azokhoz kapcsolódó nem verbális és metakommunikatív jelzések között. A megerősítés kezdetben intenzív, később – amikor a tevékenység végrehajtása már sikerélményhez juttatja a tanulót – a külső megerősítés fokozatosan leépíthető, és csak a befejezés után kell nyugtázni a sikert.

3. A fejlesztő nevelés- oktatás alapidokumentumai

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről köznevelési törvény 15 § (2) értelmében, ha a sajátos nevelési igényű gyermek súlyos és halmozottan fogyatékos, attól az évtől kezdve, amelyben az ötödik életévét betölti, fejlesztő nevelésben, fejlesztő nevelés-oktatásban vesz részt.

(3) a súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek annak a tanítási évnél az első napjától, amelyben a hatodik életévét betölti, fejlesztő nevelés-oktatás keretében teljesíti tankötelezettségét.

- meghatározott intézményekben

- a fejlesztő nevelés-oktatás a tanév rendjéhez igazodik

1. A Rehabilitációs Pedagógiai Programot meghatározza az a tény, hogy a súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek fejlesztésénél az alapdokumentum: A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelésének, oktatásának irányelve

A Rehabilitációs Pedagógiai Program kialakításánál figyelembe kell venni:

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók pedagógiájának alapelveit

- A gyógypedagógia tudományelméletét, filozófiáját, módszereit, eszközeit, gyakorlatát
- A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelésének, oktatásának irányelvét
- A szülők elvárásait, a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit
- A fejlesztő nevelés-oktatás jogszabályi kereteiben rögzített tartalmi és formai elemeit

2. Munkaterv/éves terv: a nevelés tartalmait szem előtt tartva a csoportok tevékenységeit tartalmazza, legfeljebb két évre tervezve, itt jelennek meg az iskolai ünnepek és közös programok is

3. Egyéni fejlesztési terv: a gyermek pedagógiai diagnózisának eredményeiből, az individuális célkitűzésekből, valamint az egyes tartalmi egységek megvalósítása során alkalmazandó didaktikai-metodikai lépések konkrét megfogalmazásából felépített dokumentum. Szoros összhangban áll a csoport számára kidolgozott éves és heti tervvel.

3.1 Egyéb dokumentumok

- egyéni fejlesztő napló: a fejlesztő foglalkozások dokumentálására szolgál
- tanulási szakértői bizottság véleménye: jogviszony-érvényesítő dokumentum, az egyéni fejlesztés tervezésének irányadója
- ambuláns lap (orvosi vizsgálatok): a tanuló szomatikus, idegrendszeri és egyéb aktuális vizsgálatának dokumentuma
- mérések: a fejlesztés eredményességének, további célkitűzéseinek segítségére szolgáló standard, vagy egyedi kidolgozású mérőeszközök (TARC, készség szint-felmérő lapok)

- órarend/hetirend: kialakítását meghatározza a csoport napirendje, illetve integrált csoportszervezés esetén az értelmében akadályozott csoporttagok számára a pedagógiai programban előírt fejlesztési területek és tantárgyak
- elektronikus napló

4. Személyi feltételek

Pedagógusok: /csoportonként/

- 1 fő gyógypedagógus
- konduktor utazótanári hálózat keretében
- logopédus utazótanári hálózat keretében
- tiflopedagógus utazótanári hálózat keretében
- szomatopedagógus utazótanári hálózat keretében
- szurdopedagógus utazótanári hálózat keretében

Pedagógiai munkát segítőik:

- Napi 1 órában iskolaorvos
- 1 fő gyógypedagógiai asszisztens/ 6 főként vagy 1 fő gyermekfelügyelő/ 6 főként
- Fél állásban gyermekápoló

A gyógypedagógiai munka támogatásához szükség van rendszeres konzultációra iskolavédőnővel, iskolaorvossal, neurológus szakorvossal, ortopéd szakorvossal, pszichológussal, gyermekjóléti, gyermekvédelmi szervekkel. Csak így válhat igazán hatékonyá a team – munka.

5. Célok, alapelvek, feladatok

5.1 A fejlesztő nevelés-oktatás célja

A súlyosan és halmozottan sérült gyermekek intenzív komplex fejlesztése iskolarendszerű képzési formában segítse elő a gyermekben rejlő lehetőségek és személyiségük

kibontakoztatását, a mozgásos aktivitáson keresztül a környezet megismerését: a társas kapcsolatok élményére alapozva a kommunikációs vágy felkeltését és az önkifejlesztést.

A gyerekek szükségletei és a helyi igények határozzák meg. Fontos számunkra az egyéni képességek, fejlettség mellett elérhető legnagyobb önállóság feltételeinek megteremtése, melynek alapja a szociális, a kommunikációs és más kognitív készségek specifikus módszerekkel való kompenzálása, a fejlődésben elmaradt készségek habilitációs fejlesztése, a mindennapi gyakorlati készségek speciális módszerekkel való tanítása.

Kimeneti cél:

Fokozatosan kiteljesedő élményeik és tapasztalataik által minél tevékenyebben vegyenek részt a mindennapi életben, a saját életükben.

A gyermekek képessé váljanak a család életébe való beilleszkedésre, elfogadják az általános emberi értékeket, felkészüljenek a felnőtt életre, megfeleljenek a társadalmi elvárásoknak, elősegítve ezzel a társadalmi integrációjukat.

Nevelési céljaink elérésének érdekében alkalmazott módszerek, terápiák minden esetben igazodnak a gyerekek életkori sajátosságaihoz, értelmi fejlettségéhez, nyelvi szintjéhez, egyéni képességeihez és az adott szituációhoz.

E- célok eléréséhez mindenkor fontos az egyéni adottságok figyelembe vétele, a lehetőség szerinti differenciális és egyéni bánásmód. Hatékony fejlesztésük az egész személyiségre irányul, kizárólag az egymást kiegészítő fejlesztő, gondozó módszerek alkalmazásával valósulhat meg.

5.2. Habilitációs és rehabilitációs pedagógiai program alapelvei az irányelvek útmutatása alapján

A súlyosan, halmozottan fogyatékos tanulók számára kialakított iskolai szolgáltatások vonatkozásában azokat a szükségleteket kell figyelembe venni, amelyek egyfelől a gyermekek, másfelől az érintett családok irányából érkeznek. Ennek érdekében a következő oktatási alapelveket kell figyelembe venni:

A teljesítményorientáltság feladása.

A pedagógus elsődleges törekvése kell, hogy legyen a személyes és kölcsönös kontaktus kialakítása, a fogyatékos és a betegségek hatására kialakuló elszigeteltség feloldása.

Az alapszükségletek kielégítése és a szükségletek jelzésének kialakítása.

A közös étkezés, a testápolás, a kellemes közérzet kialakításával meg kell teremteni azokat az alapfeltételeket, amelyekre később ráépítve lehetővé válik a preferenciák és szükségletek jelzésének képessége.

Az ápolás-gondozás, a nevelés és a képzés-oktatás szerves egységének fenntartása.

A mindennapokban és a pedagógiai fejlesztés folyamán a testápolás vagy az étkezés nem választható el az érzékelés-észlelés, vagy a kognitív funkciók fejlesztésétől.

A nevelési és fejlesztési folyamat messzemenően individuális feltételeknek megfelelő alakítása és plasztikus, rugalmas szervezése.

Az aktuális testi állapot és közérzet jelentősen befolyásolja az aktív részvétel lehetőségét, a nevelési-oktatási folyamatok nehezebben tervezhetők előre. Ezért a pedagógusnak az előre kidolgozott tanmenetet, óratervet rugalmasan, kreatívan újra kell gondolnia, ha a gyermek más kínálatot preferál.

A gyakori és intenzív testkontaktusra épülő személyes kapcsolat kialakítása és folyamatos fenntartása.

A testkontaktuson keresztül közvetített pozitív emocionális tartalmakkal, a biztonság és az elfogadás, a szeretetteljes közelséggel meg kell teremteni a fejlődés feltételeit.

5.2.1. *A súlyosan, halmozottan fogyatékos gyerekek tanulási és tevékenységi sajátosságuk, és az ebből fakadó feladatok*

- Kötődés a közvetlen közelben lévő dolgokhoz és a jelenhez

Feladat: a világ tárgyait elérhető közelségbe hozni, és a gyermek számára is jelentéssel bíró tárgyként megmutatni azt

➤ Cselekvéses tanulás és komplex kommunikációs beágyazottság

Feladat: minden élethelyzetben biztosítani kell a nagymozgásos vagy finommotoros részvétel lehetőségét, hogy lehetővé váljon a szemléletes-cselekvéses tanulás. A közös tevékenység során alkalmazni a személyre szabott kommunikációs stratégiák bármely formáját.

➤ Tevékenységtanulás kis lépésekben

Feladat: A teljes tevékenységet analizálni kell, fel kell bontani olyan szakaszokra, amely a gyermek számára megérthető és végrehajtható egységekre korlátozódik. Ezeket egységesen kell tanítani, újra és újra végigjárni, s ezzel együtt az aktuálisan kiemelt részeket hangsúlyozottan kell tanítani.

➤ Tevékenységtanulás segítséggel

Feladat: A pedagógussal közösen végzett tevékenység vezet a tanuláshoz, akár ölbe véve is, a tanuló igényeihez igazítva.

➤ A motiváció fejlesztésének jelentősége a tanulásban

Feladat: A hatékony ösztönzést a cselekvés végzésének közvetlenül észlelhető-érezhető, azonnal bekövetkező kellemes hatás biztosításával realizálni.

6. A pedagógiai munka tervezésének lépései

- Az egyes tanulók anamnézisének felvétele, szülőkkel együttműködve
- Pedagógiai diagnózis készítése (mit és hogyan tud a gyermek, melyek személyes szükségletei, hiányok, zavarok számbavétele) a pozitívumokra koncentrálni
- 8-12 hetes megfigyelési időszak
- Hosszú távú célkitűzések megfogalmazása (komplex és általános célokkal, alkalmazkodva a gyermek egyéni képességeihez, szükségleteihez), általában egy tanévre
- Egyéni fejlesztési terv összeállítása

- Éves terv kidolgozása, ehhez alkalmazkodó heti terv vagy órarend/napirend összeállítása

7. A tanítás és tanulás szervezésének keretei

- csoport
- kiscsoport
- egyéni fejlesztés

A csoportos és egyéni tanórák biztosítják azt, hogy a gyermek mind a pedagógussal, mind osztálytársaival intenzív kapcsolatban legyen.

Az egyéni foglalkozások kizárólag a gyermek személyes szükségleteinek megfelelően alakíthatóak, ennek keretében kap különböző területeken különböző fejlesztéseket (bazális stimuláció, mozgásnevelés, zeneterápia, gyögmasszázs, logopédia, tiflopedagógia, konduktív terápia).

A rehabilitációs és egészségügyi célú foglalkozások is a tanórák közé sorolandók. Ezek az órák az oktatás teljes időszakának a felét adják, a fennmaradó órák a célzott fejlesztési programot (csoportos vagy egyéni) szolgálják.

8. A nevelés-oktatás-fejlesztés pedagógiai szakaszai

Bevezető szakasz:

6-9 éves súlyosan és halmozottan sérült tanulók készség- és képességfejlesztésének kezdeti szakasza

- A természeti-társadalmi környezet elemi szintű megtapasztaltatása fejlesztési területeken (szocializáció, megismerő funkciók, kommunikáció, mozgás, munkatevékenység) keresztül
- a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók elsősorban az érzékelés-észlelés és a mozgáson keresztül tudják birtokba venni a világot. E készségek során a meglevő képességekből indulnak ki, és erre építünk

Alapozó szakasz:

- 10-14 éves súlyosan és halmozottan sérült tanulók készség- és képességfejlesztésének alapozó szakasza
- A szűkebb-tágabb környezet megismertetése során önálló cselekvésre ösztönzi a tanulókat, amely elősegíti a megismerő funkciók fejlődését

Fejlesztő szakasz:

- 15-(18)-23 éves súlyosan és halmozottan sérült tanulók készség- és képességfejlesztésének szakasza
- A megszerzett tapasztalatok, a koncentrikusan bővülő ismeretanyag beépül a tanulók mindennapjaiba, és így aktív részeseivé válnak a világnak

9. Óraszámok-foglalkozások:

Fejlesztő nevelés-oktatás: heti 20 óra

Foglalkozás neve	Reggeli kör/ önkiszolgálás	Mozgásnevelés	Szűkebb- tágabb környezet	Munka- szabadidő/ zeneterápia, zene, mese, báb, konyhatechnika, kézműves foglalkozás, állatasszisztált terápia
Heti óraszám	5	5	5	5
Évi (38 hét)	190	190	190	190

Fejlesztő nevelés: heti 10 óra habilitációs foglalkozás vagy heti 20 óra habilitációs foglalkozás

A foglalkozások a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók állapotához, fejlettségi szintjéhez alkalmazkodva a fejlesztés, gondozás, nevelés-oktatás folyamata során aktív és passzív szakaszok váltakoznak. A foglalkozásoknak sem testileg, sem szellemileg nem szabad kifárasztania, illetve túlterhelni a sajátos nevelési igényű tanulókat. Ezt tükrözi az órarend, heti terv és éves terv is. A foglalkozások neve és az órákon megjelenő tartalmak speciálisak. Eltérnek a sajátos nevelési igényű tanulók hagyományos gyógypedagógiai nevelésétől-oktatásból. A további foglalkozásokat kiegészítik az egyéni fejlesztések, terápiák, amelyet a szakmai team határoz meg.

10. A fejlesztési területek

- Kommunikáció (megértés, önkifejezés, interakció)
- Mozgásnevelés (finommozgás, manipuláció)
- A dologi, az emberi és a természeti világ jelenségeinek megértése (érzékelés-észlelés és az értelem fejlesztése, a valóság kognitív birtokba vétele).
- Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységre nevelés
- Érzelmi, szociális nevelés
- Önkiszolgálás, egészséges életmódra nevelés (önállóság és önellátás képességének elsajátítása, az emberi szükséglet-kielégítés kultúrájának megismerése).

10.1. A fejlesztési területekből adódó feladatok

Fejlesztési terület	Feladatok	Részfeladatok
Kommunikáció	Bármely megnyilvánulás és testi (akár valamely vegetatív funkcióval összefüggő) állapot értelmes közlésként való értelmezése, és annak a testi kommunikáció eszközeivel való megválaszolása	A megnyilvánulások Közlésként való Értelmezése
		Az egészségi állapotban bekövetkező változások kommunikatív megközelítése
		Testi kommunikáció
	A tanulók és gyógypedagógus közötti kapcsolat kialakítása	Bizalmas és bensőséges kapcsolat kialakítása
		Kommunikációs igény felkeltése, megerősítése
		A kommunikáció folyamatossága

	Szükségletek kommunikációval kísért kielégítése	Alapszükségletek kielégítése
		Fejlesztő gondozás
	Az elemi kapcsolatfelvétel formáinak kialakítása	Kapcsolatfelvétel és üdvözlés
		Mindennapos rutinhelyzetek egyezményes kifejezése
		Kommunikációs alapszabályok elsajátításának elősegítése
		Önálló döntéshozatal előkészítése
	A nyelvi kommunikáció bevonása a nevelés-oktatás folyamatába	A nyelvi eszközök folyamatos alkalmazása
		A gyógypedagógus önkifejezése
	A kommunikációs eszköztárak egyénre szabott kiválasztása (alternatív és augmentív)	Eszköztár kiválasztása
		Konkrét helyzethez kötődő eszközök alkalmazása
		Elvont kommunikációra való eszköztár alkalmazása
	A tanulók egymás közötti kommunikációjának ösztönzése	Csoportos foglalkozások
		Az egymásra figyelés ösztönzése
		Tanulók közötti közvetlen kommunikáció támogatása
	A tágabb környezetben való kommunikáció	A tágabb világra vonatkozó tartalmak közvetítése
		Iskolán kívüli foglalkozások szervezése

		Integrált programok szervezése
Mozgásnevelés	A szenzomotoros területen kialakult fejlődési elmaradások korrigálása	Saját test megélése, testséma kialakítása
		Tér és téri viszonylatok megélése, tudatosítása
		Testi kommunikáció alkalmazása
		Aktivitás felkeltése, motoros válaszadás ösztönzése
	Különböző tevékenységekhez szükséges stabil és biztonságos testhelyzetek kialakítása	Helyes testhelyzetek felvétele
		Gyógyászati és rehabilitációs eszközök alkalmazása
	Mozgásfejlődés elősegítése	Fej-és törzskontroll, testhelyzetek kialakítása, megtartása
		Helyzet-és helyváltoztatás
	Manipuláció kialakítása és fejlesztése	A manipuláció fejlesztéséhez szükséges előfeltételek
		A kézfelület érzékelés-észlelésének fejlesztése
		Koordináció fejlesztése
		Kézhasználat gyakorlása szituációhoz kötötten
		Gyógy-és rehabilitációs eszközök használata
	A kommunikáció motoros feltételeinek javítása, kialakítása, fejlesztése	Pozicionálás
		Mozgásgyakorlatok végzése
A dologi, az emberi, a természeti világ	Szenzomotoros funkciók fejlesztése	

jelenségeinek megértése, érzékelés, észlelés, értelem fejlesztése		
	A külvilág felé való fordulás megélése	Közös irányultság egy közös világra
		Ösztönzés, aktiválás a külvilág aktív felfedezésére
		Szenzomotoros funkciók fejlesztése
	Az önindította mozgás elősegítése, annak következményei	Szenzoros és motoros működések összekapcsolása
		A tér felfedezésének elősegítése
		Az idő strukturálásának elősegítése
		A természeti világ megismerése
	A szemiotikai funkciók megjelenésének, a valóság ábrázolásának segítése	Az utánzás tanítása, utánzásra késztetés
		Szimbolikus játékok alkalmazása
		A rajzolás elősegítése, ennek fejlesztő hatása
		A verbális önkifejezés
	Az elemi gondolkodási funkciók fejlesztése	A téri megismerés interiorizálásának elősegítése
		A több szempontú gondolkodás elősegítése
		A decentráció elősegítése
Konkrét és formális műveletek konstrukciójának	Amennyiben képesek elemi absztrakcióra, alkalmazhatóak az ért. fogy.tanulóakra vonatkozó irányelvben foglaltak	

elősegítése (tér, idő, tartam, sorozatok, halmazok elemi fogalmai)		
Kreativitásra, játékra, szabadidő tevékenységre nevelés	Elemi művészeti tapasztalatok örömforrásként megélése	Elemi esztétikai élmények
		Tevékenységből felerősített szenzoros visszajelzések adása
	Elemi művészeti tevékenységek végzése, közös kreativitás élményének megtapasztalása	Művészi tevékenységek hozzáférhetővé tétele
		Közös művészeti tevékenység élményadása
		A tágabb világ ez irányú hozzáférhetővé tétele
Érzelmi és szociális nevelés	Az „én” és a „nem én” elkülönülése	Az anyáról leválás segítése
		Az emberi viszonyok kialakításának segítése
		A különböző élményhelyzetekre adott érzelmi reakciók gazdagítása
	Az „én” pozitív megélésének segítése	Minden megnyilvánulás megválaszolása
		A tanuló néven szólítása
		A saját testiség megélése, az „én” megtapasztalása
		Az „én” megítélése az önindította és a passzív mozgás során keletkező élményekben

		Az aktív explorációs tevékenység segítése
	A szociális kapcsolatok pozitív jellegének megélése	Az örömteli szociális kapcsolatok megtapasztalása
		A spontán kapcsolatfelvétel alkalmainak megteremtése
		A szociálisan elfogadható jelzések megerősítése, a nem elfogadhatók leépítése
		A tanulók egymás közötti kommunikációjának ösztönzése
	Közösségi kommunikációs formák megtanulása, ösztönzése	Figyelemfelkeltés lehetőségeinek megteremtése
		Az üdvözlés formáinak megtanulása
		A kommunikáció fenntartásának segítése
		Érzelmi megnyilvánulások segítése, konfliktuskezelés
		Csoporton belüli aktivitás ösztönzése
	A szűkebb-tágabb világ kommunikációs normái	Közösségi alkalmakban való részvétel
		Megfelelő kapcsolatteremtés
		A tágabb világ viselkedési szabályai
Önkiszolgálás, egészséges életmódra nevelés, szükséglet-kielégítés	Kiválasztási folyamatok (széklet, vizelet) érzékeltetése, szobatisztaságra nevelés	Megfelelő táplálék biztosítása
		Pozicionálás és masszázs

		Szobatisztaság előkészítése és kialakítása
	Testápolás, ezekkel kapcsolatos együttműködés	Tisztálkodási szituációk kialakítása
		Pozicionálás és segédeszközök alkalmazása
		A testápolás kihasználása
	Öltözés, vetkőzés, együttműködés	Öltözés, vetkőzés optimális körülményeinek biztosítása
		Pozicionálás, segédeszközök használata
		Öltözés, vetkőzés kihasználása
	Étkezés tevékenységeiben együttműködés,	Az optimális körülménynek biztosítása
		Pozicionálás, segédeszközök használata
		Az étkezés jelentősége
	Az egészséges életmódra való belső igény kialakítása, szexualitás	Az igény belsővé válásának elősegítése
		Rendszeres mozgás és sportolás
		Segítség nyújtás a szexualitás megértése terén

11. Mérés, értékelés

Mérés:

A gyermekek saját egyéni fejlesztési tervek alapján kapják meg egész évben a komplex fejlesztésüket. Az egyéni fejlesztési tervek minden év elején a 8 heti megfigyelésre alapozva készülnek el.

- **A PAC I, a PAC II, a TARC módszer** és Walter Strassmeier által kidolgozott készségszint-felmérő lapok eredményesen alkalmazhatóak. (mellékletek)

A méréseket év végén megismételjük, így folyamat diagnosztikát folytatunk.

Értékelés:

A gyermekek számára **nincs minimum követelmény**, mindig önmagához képest értékeljük a fejlődésüket.

Év közben folyamatosan szóban történik az értékelés a gyermekek és a szülők számára.

Év végén írásos értékelést kell készíteni a tanuló haladásáról:

Az értékelés tartalmazza a tanuló minden egyes fejlesztési területen elért eredményeit és nehézségeit

Kerüljön bele javaslat az újabb fejlesztési terv elkészítésére vagy a meglévő kiegészítésére, módosítására

A tanév végi értékelés egyben a tanuló bizonyítványaként is szolgál, melynek egy példányát a haladási naplóhoz kell csatolni, a második példányt át kell adni a szülőnek, harmadikat pedig elküldjük a szakértői bizottságnak.

Az értékelést erre központilag kiadott nyomtatványon kell elvégezni.

Integrációs törekvések:

A központi intézményben a gyermekcsoportok azonos épületben helyezkednek el, így alkalom nyílik arra, hogy a súlyosan halmozottan sérült gyermekek szabadidejük egy részét együtt töltsék, a különböző rendezvényeken és ünnepeken, közösen vegyenek részt az intézmény tanulásban- és értelmileg akadályozott tanulóival. Az ápoló-gondozó otthonban elhelyezett tanulók állapotuktól függően vesznek részt az intézményben zajló közösségi tevékenységekben

Az intézmény nevelőtestülete elkötelezte magát a teljes integráció, inklúzió mellett. Gyógypedagógusok, konduktorok, logopédus, gyógypedagógiai asszisztensek együttes „team” munkája során valósul meg a gyermekek nevelése. Az egyénre szabott képességfejlesztésük eredményeként fejlődésükben vélhető heterogenitásuk lehetővé teszi számukra más iskolatípusba való átmenetüket, integrációjukat (értelmileg akadályozott általános iskola), az érvényes jogszabályokban meghatározottak figyelembe vételével

12. A tanulók részvétele az intézmény életében

A súlyos, halmozottan sérült tanulók **minden iskolai rendezvényen részt vesznek**, legyen az hagyományos, vagy rendkívüli (lehetőség szerint szüleikkel együtt).

A részvétel intenzitása és időtartama függ a tanuló pillanatnyi állapotától is.

13. Az iskola kapcsolatrendszere

A fejlesztő nevelés-oktatás intézményegység kiegyensúlyozott kapcsolatot épít ki és tart fenn a működésében közvetlenül érintett szervezetekkel, intézményekkel, és a saját többfunkciós alapintézménnyel.

A szakmai munkát széleskörű kapcsolati hálózat segíti, melybe az egészségügyi hálózat, szakértői bizottságok, fogyatékos érdekvédelmi szervezetek, szociális ellátó rendszere is bekapcsolódik

A nevelőtestület igyekszik szakmai tapasztalatait megosztani más intézményekkel is, szakmai napokkal, előadásokkal, gyakorlati bemutatókkal, konzultációkkal.

Külső kapcsolatrendszer:

- megyei társintézmények,
- Bács-Kiskun Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Bácskai Szakértői Bizottsági Tagintézménye
- Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Látásvizsgáló, Gyógypedagógiai Tanácsadó, Korai Fejlesztő, Oktató és Gondozó Tagintézménye

- Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat MOZGÁSVIZSGÁLÓ Gyógypedagógiai Tanácsadó, Korai Fejlesztő, Oktató és Gondoó Tagintézménye
- a város, a térség óvodái, bölcsődéi
- a térség védőnői hálózata
- a térség gyermekorvosi hálózata
- Családsegítő Központ
- Gyermekjóléti Szolgálat
- helyi média

14. Esélyegyenlőség

A súlyos, halmozottan fogyatékos tanulók teljes értékű tanulói az intézménynek, minden területen részesülnek mindabból, melyet értelmében akadályozott társaik számára az iskola nyújtani tud. Ez kiemelten érvényes a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekekre.

15. Habilitációt, rehabilitációt segítő fejlesztő eszközök

- Ajak- és nyelvgyakorlatok fejlesztését szolgáló eszközök
- A helyes beszédleégzés kialakítására alkalmas eszközök
- Akusztikus ingereket keltő, hallási figyelmet fejlesztő eszközök
- Szókincsbővítésre alkalmas eszközök
- Finommotorikát fejlesztő eszközök
- Alak-háttér konstanciát kialakító eszközök
- Vizuomotoros koordinációt fejlesztő eszközök
- Forma, kiterjedés, színek egyeztetésére, megismertetésére alkalmas eszközök
- Helyes szokásrendszert megalapozó speciális demonstrációs eszközök
- Finommotorikus képességeket fejlesztő speciális eszközök
- Akusztikus észlelést segítő és figyelemfejlesztési eszközök
- Nagymozgások koordinációját segítő speciális eszközök
- Egyensúlyérzéklet fejlesztő eszközök
- Mozgáskoordináció fejlesztésére alkalmas speciális eszközök

- Kommunikációs helyzetgyakorlatokat bemutató audiovizuális eszközök
- Tájékozódó képességet fejlesztő eszközök
- Analizáló és szintetizáló-képességet fejlesztő speciális eszközök
- Problémamegoldó gondolkodást fejlesztő speciális tanulói munkaeszközök
- A testi-lelki higiénia szokásrendszer fejlesztését szolgáló demonstrációs eszközkészlet

Baja, 2022. 08. 30.

Jávor Katalin Ilona
intézményegység-vezető